

צ' אשפת פרשת קרח

שלום לכלם. בפרשה זו אנו לומדים על ספור קשה, בו חלקו ק' רח ועדתו על מ' שה רבנו. מחל' קת זו מובאת בחז"ל כדגמא למחל' קת שאינה לשם שמים. מחל' קת שאינה לשם שמים, היא מחל' קת שנועדה להשיג מטרות מסימות. במקרה שלנו, ק' רח היה עשיר גדול, ופקח - אבל רצה להשיג כבוד, ובסופו של דבר אבד את חייו ואת חי' אלו שהלכו בעצתו.

המחלוקות הללו, שאינן לשם שמים, מלוות את עם ישראל, מאז הליכתנו במדבר, ועד עצם היום הזה. תמיד יש מישהו שמרגיש שהוא מקפח, ל' א קבל מספיק - ואש המחל' קת בוערת.

והלאי והלקח של פרשת השבוע ילנה אותנו, וילמד אותנו שסופן של מחלוקות אלו - רע ומר, ולכן החכם עיניו בר' אשו לבר' ח ממחלוקות אלו כמו מאש, ולבחור תמיד בשלום, ובאמונת חכמים.

מחלוקת אינה אש מים - קרח וכל אצתו

הרב הגאון מרדכי אליהו זצ"ל, עלון קול צופיך.

בתחילת הפרשה נאמר (במדבר טז, א) "ויקח ק' רח בן יצהר בן קהת בן לוי ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת...". כותב רש"י: "ויקח קרח - משך ראשי סנהדראות שבהם בדברים". ויש לשאול, כיצד משך קורח מאתיים חמישים אנשים צדיקים גמורים שהיו ראשי סנהדראות בדברים?

אומר רש"י, וזה לשונו, "מה עשה? עמד וכנס מאתיים חמישים ראשי סנהדראות, רובן משבט ראובן שכיניו, והם אליצור בן שדיאור וחבריו וכיוצא בו, שנאמר נשיאי עדה קריאי מועד, ולהלן הוא אומר אלה קרואי העדה, והלבישן טליתות שכולן תכלת. באו ועמדו לפני משה. אמרו לו טלית שכולה של תכלת חייבת בחוט תכלת בציצית או פטורה. אמר להם חייבת. התחילו לשחק עליו, אפשר טלית של מין אחר חוט אחד של תכלת פטורה, זו שכולה תכלת לא תפטור את עצמה" עכ"ל.

ומובא עוד ששאל אותו גם על בית מלא ספרים אם חייב במזוזה או לא, ואמר לו משה שחייב, וגם על זה טענו שבמזוזה יש רק שתי פרשיות מהתורה (הכוונה מפרשיות פתוחות וסתומות) ובית שכולו ספרי תורה ודאי פטור ממזוזה.

ויש לשאול, מדוע טען קרח את טענותיו מטלית ומזוזה דווקא? הפשט הוא, כיון שנסמכה פרשת קרח לפרשת שלח שמסיימת במצות ציצית, בהם לעג קורח ועדתו.

ועוד נראה לבאר, לפי שקרח רצה לפרוק מעליו כל עול של שמירת מצוות, ורצה להראות לכולם שהוא אינו זקוק לשמירה חיצונית כלל ועיקר. כי מהותה של מצות ציצית היא שמירה המגוננת על האדם לבל יאונה לו כל רע, ועליה הפסוק אומר (תהלים לד, ח) "חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם", וגם המזוזה היא שמירה לבית ושומרת על האדם שלא יחטא, לא בסתר ולא בגלוי.

ואומרים חז"ל (מנחות דף מג ע"ב): "כל שיש לו תפילין בראשו ותפילין בזרועו וציצית בבגדו ומזוזה בפתחו הכל בחיזוק שלא יחטא שנאמר והחוט המשולש לא במהרה ינתק ואומר חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם".

ביסוד המצוות הללו יש הרגל של יראת שמים טהורה וקיום מצוות, שכן בציצית רמזים תרי"ג מצוות, ובמזוזה שאדם מנשק בכניסתו וביציאתו הוא חורט על לוח לבו יראת ה' ומביע את רצונו העז לקיים את כל מצוותיו. האדם מועד לחטוא, כמו שנאמר (בראשית ח, כא) "כי יצר לב האדם רע מנעוריו", ודאגה התורה לשמירה על האדם שלא יחטא ולא יפול ברשתו של היצר האורב לו בכל עת, והמזוזה והציצית הם בכלל אותם שומרים - קורח היה בעל גאוה גדולה, והיה מתרברב שהוא אינו צריך שמירה, ולכן השתמש דוקא באותם דברים ועיוות את ההלכה על מנת ללעוג למשה ואהרן.

פִּינֵת הַמִּזְבֵּחַ

מזבח הזהב היה בתוך ההיכל, בין שולחן-לחם- הפנים למנורה. בתמונה: הכהן מקטיר את הקטורת על מזבח הזהב. צייר: יבגני ברשקוב.

הקטורת

את קטורת הסמים, הקטירו בכל יום פעמיים על מזבח הזהב, פעם אחת בבוקר ופעם אחת בין הערביים. ע"פ המדרש את סוד הקטורת ויכולתה להציל חיים, קיבל משה רבינו מפי מלאך המות עצמו בעת שעלה לשמים לקבל את התורה.

ואכן בשעת מחלוקת קורח ועדתו כשהקב"ה העניש את עם ישראל ופרצה מגפה, הורה משה לאהרון לקחת מחתה עם קטורת ולעצור את המשחית.

מרכיבי הקטורת: צרי, ציפורן, חלבנה, לבונה, מור, קציעה, שיבולת נרד, כרכום, קושט, קילופה, קינמון.

סה"כ משקלה של התערובת הוא 368 מנים'. 'מנה' אחד לכל יום בשנה - חצי בבוקר וחצי בין הערביים.

ושלושה מנים היה מקטיר כהן גדול ביום הכיפורים בקודש הקודשים. בברייתא מופיעים עוד מרכיבים שאינם נכללים במשקל הכולל של הקטורת וזאת משום שהם רק לצורך הכשרת מרכיבי הקטורת: 'בורית כרשינה' ו-'יין קפריסין' שאיתם הכינו את הציפורן. 'מלח סדומית' וכן עשב 'מעלה עשן' שגרם לעשן הקטורת להיתמר כלפי מעלה.

את הקטורת הקריבו פעמיים ביום. בבוקר בזמן הטבת הנרות, ובערב בזמן הדלקת הנרות במנורה. הקטורת הוקרבה על מזבח הזהב שנמצא ב'קודש' בבית המקדש.

כל כלי השרת שהשתמשו בהם לצורך הטיפול הן בהכנת הקטורת והן בהקרבתה היו עשויים זהב. כיון שהקרבת הקטורת נחשבה לסגולה לעשירות, כל כהן זכה להקריבה רק פעם אחת במהלך חייו בכל יום נערכה הגרלה בין הכהנים ה"חדשים" (שעדיין לא הקטירו קטורת) לבחור מי יקטיר באותו היום.

הכהן שעלה בגורל היה מזמן שנים מחבריו שילכו לפניו, אחד מהם היה מוריד את האפר מעל המזבח והשני היה מניח את הגחלים. לאחר שהם יצאו ובקודש נשאר רק הכהן, הוא הקטיר את הקטורת על גבי מזבח הזהב, בכוונה ובאימה.

לע"נ הרה"ג מרדכי צמח בן סלאמן אליהו זצ"ל.

סיוור אפרסה: המטה שפרח.

בעיר אפטא שבפולין, בארמון מפואר ובו חלונות מקושטים, מעוטרים בציצים ופרחים, התגורר איזאק, הפריץ העשיר והמצליח, ולו אישה ושלושה בנים.

מפה לאוזן סיפרו תושבי אפטא שאיזאק העשיר היה בעברו יהודי ישר דרך, סוחר מצליח, בשם יצחק. כשרונותיו הנדירים משכו את ליבם של עובדי האחוזות הפריץ בהם נהג לסחור, הם החלו להתרועע עם יצחק, שחש בנוחות בחברתם, ולאט לאט מצא את עצמו מבקר במקומות אלו יותר ויותר. ההתדרדרות היתה אטית אך עקבית, יצחק'ל הלך מדחי אל דחי, עזב את התורה והחל להדבק באורחות הגויים עד... עד שהמיר את דתו, ונישא לאדונית העיר אפטא. כך הפך יצחק'ל, היהודי התמים, לאיזאק, פריץ אפטא.

הימים היו גדושים בפעילות בארמון, במשרד, בגינות, בפגישות ובטיולים, אבל הלילות, ובכן, הלילות היו ארוכים וקשים. חדרו המפואר של איזאק לא השרה עליו את השלוח הברוכה אליה יחל. הוא היה מתגלגל במיטתו בחוסר מנוחה, קטעי לימוד מתוך התורה התקשו לצוף מול עיניו, געגועים הציפו את ליבו ומחשבות חרטת קשות מנשוא לא עזבו אותו במנוחה. מה עשית, היה שואל את עצמו שוב ושוב, מה אתה עושה פה בכלל?

בלילות היה חסר מנוחה, ובאיזשהו שלב החל לדפוק על דלתות יהודי אפטא, ולבקש את עזרתם, להורות לו דרך תשובה. הוא לא ידע זאת, אך אישתו, אדונית אפטא, שלחה אחריו בלשים, וכל יהודי שפתח לו את הדלת, היה מואשם בעבירה חמורה, של הסתת מומר לחזור ליהדות, והיה נאסר ונענש בקנסות כבדים. לכן מצא איזאק שהדלתות נעולות בעדו, איש אינו פותח לו את הדלת, מחשש שמדובר בסוג של תעלול מסוכן. ליבו של איזאק היה כבד עליו ויאוש קודר אפף אותו.

ולילה אחד לא יכול היה איזאק לחשות עוד. הוא החליט להיכנס לביתו של רב העיר, להיכנס ולא לצאת!

באותו לילה היה רבה של אפטא שקוע בלימוד תורה. דפיקות חרישיות נשמעו על הדלת ובפתח עמד המומר.

"רבי" בכה איזאק "רבי, הצל אותי, אני רוצה לחזור בתשובה".

ידע רבה של אפטא כמה עלילות מרות וקשות נגרמו לבני העיר על ידו של איזאק, שהרי יהודים רבים הגיעו לביתו ותינו בפניו את צערם, ולא ידעו שאישתו של איזאק היא זו שמפלילה אותם. שלח הרב מבט קשה באיזאק ולא קיבלו.

איזאק שלח מבט נדהם אל הרב. אחר כך סמקו פניו והוא יצא. זוג הבלשים הביטו זה בזה וסיכמו: "הרב גירשו, מצוין".

אבל בלילה הבא שוב לקחו אותו רגליו של איזאק אל בית הרב.

"אנא, עזור לי לחזור בתשובה", התחנן.

אבל הרב לא הסכים. הוא ידע כמה צרות מביא המומר לכל בית אליו הוא מגיע ולא יכול היה להאמין שהוא אינו אשם. "לך לך מבית!" הורה לו.

איזאק עמד, כאילו רגליו נטעו למקומם. לפתע הניח הרב מבטו על המטה ופלט: "כשם שהמטה הזה לעולם לא יצמיח פרי, הרי מטה יבש הוא ואינו מחובר לעץ חיים, כך אתה לעולם לא תחזור בתשובה!"

איזאק שלח מבט נורא אל מטה העץ היבש ויצא בפחי נפש. הוא ידע שלעולם לא ישוב לבית הרב, כמו שלעולם לא יפרח המטה.

הלילה היה ארוך. לבנה חגיגית קישרה את השמים, וריבואות כוכבים ליוו בעיניים נוגות את המומר כפוי הראש. רבה של אפטא שב אל לימודו, מקווה למנוחת הדעת. ידיו לטפו מעשה שגרה את מטה העץ המונח לצידו, כך נהג כל אימת שהיה שקוע בלימודו. לפתע חש בזיזים הנוצרים במטה. מופתע הביט במטה ונשימתו נעתקה.

המטה שלח ניצנים ירוקים שהפכו לפרחים צבעוניים ולבסוף גמל המטה פרות! המטה חזר לחיים כאילו היה ענף בעץ פרי פורח.

הבין רבה של אפטא כי למומר יש תקוה, יש עתיד, הענף המדולדל והיבש הזה מסוגל לפרוח. התפלל הרב וביקש מה' שיחזיר אליו את המומר. ואכן, כעבור שעה קלה נראו פניו הנבוכות של איזאק בפתח. לתדהמתו, האיר לו הרב פנים. הוא הראה לו את המטה המופלא, ואיזאק פרץ בבכי נרגש. עכשיו הורה לו הרב דרכי תשובה. איזאק הצליח להמלט מאפטא, והפך להיות יצחק'ל בעל התשובה.

המטה היבש פרח והעלה פרי, כי נשמה יהודית לעולם תהיה מחוברת לעץ החיים.

אתגר אפרסה

היכן אנו לומדים בפרשה, ש:

- אוי לרשע ואוי לשכנו.
- הקטורת עוצרת מגפה.
- המעורר על הכהונה, פורענותו ממחרת לבוא.
- חכמות נשים בנתה ביתה. (מיהי החכמה?)
- ואיוולת... תהרסנו. (מיהי האיוולת?)

תפילות אפרסה למוצאי שבת

בתפזורת הבאה מסתתרים 10 מושגים הקשורים לפרשה. הבה נמצא אותם!

א	מ	ת	ל	פ	נ	ב	נ	ו	א
פ	ל	ו	ת	ח	מ	ח	י	ל	ג
ה	צ	ו	כ	ב	ח	פ	ר	ח	ס
ע	כ	ק	ר	ח	א	ז	ב	נ	נ
ק	ס	ט	ז	ב	ר	ז	ע	ל	א
ט	ק	ל	ג	ל	ו	י	א	צ	ש
ו	ש	ק	ד	י	מ	צ	א	י	ע
ר	ר	ד	ת	ד	ק	ה	ת	צ	ו
ת	י	ש	ה	מ	צ	ר	פ	ת	ק
ד	ת	נ	ו	א	ב	י	ר	ם	ר

סיוור המאשכית

תקציר הפרק הקודם

בְּאֶזְרוֹ סִפְסוּפָה שְׁלִיד מִירוֹן הוּקַם בֵּית סֶפֶר מִמְלַכְתִּי, וְהוֹרִים רַבִּים הִתְפַּתּוּ לְשַׁלְּחַ לְשָׁם אֶת יְלָדֵיהֶם. אֲנָשֵׁי הַ"פְּעִילִים" הֶחְלִיטוּ לְהִגִּיעַ אֶל הַבָּאָא סְלִי שְׁבֻנְתֵיבוֹת, וּלְבַקְשׁוּ לְעוֹדְדָם לְשַׁלְּחַ אֶת יְלָדֵיהֶם לְבֵתִי סֶפֶר תּוֹרְנֵיִים.

פרק ב'

הִגִּיעוּ הַפְּעִילִים אֶל הַבָּאָא סְאִלִי, וּבִקְשׁוּ מִמֶּנּוּ לְהִגִּיעַ לְסִפְסוּפָה שְׁבֻנְתֵיבוֹת וּלְדַבֵּר עִם תּוֹשְׁבֵיהָ. אָמַר לָהֶם הָרַב, כִּי בְיָמִים הַקְּרוֹבִים הוּא מְתַעַד לְנַסֵּעַ לְעֹפּוֹ, עַל מְנַת לְהַשְׁתַּתֵּף בְּבְרִית מְלָה שֶׁל קְרוֹב מְשֻׁפָּחָה, וּמֵהָעִיר עֹפּוֹ, יִמְשִׁיךְ לְפָחוּן סִפְסוּפָה, כְּדִי לְדַבֵּר עַל לֵב הַתּוֹשְׁבִים.

שָׁמַחוּ אֲנָשֵׁי הַ"פְּעִילִים" עַל הַסְּכַמְתּוֹ שֶׁל הַבָּאָא סְלִי לְהִגִּיעַ לְסִפְסוּפָה, וְהֶחְלּוּ לְהִכִּין אֶת הַקְּרַקַּע לְקִרְאֵת הַבְּקוֹר.

כְּדִי לְכַבֵּד אֶת הַמַּעֲמָד, הֶחְלַט לְהַכְנִיס בְּאוֹתוֹ יוֹם סֶפֶר תּוֹרָה לְבֵית הַפְּנִסָּת שְׁבֻמְנוּשָׁב. סֶפֶר הַתּוֹרָה הַחֲדָשׁ הוּבָא לְיִשׁוּב מִירוּשָׁלַיִם, בְּתוֹךְ גִּי'פ יֵשׁוּן, שְׁשֻׁמֵשׁ אֶת הַ"פְּעִילִים". וְעַם גִּי'פ זָה, וְבוֹ סֶפֶר הַתּוֹרָה, הִגִּיעוּ הַפְּעִילִים לְעִיר עֹפּוֹ, לְקִרְאֵת הַנְּסִיעָה לְסִפְסוּפָה.